

Dyslektik není hlupák

JEJÍ OBRAZY VISÍ V NÁRODNÍ GALERII I V SOUKROMÝCH SBÍRKÁCH. VÝTVARNICE ALENA KUPČÍKOVÁ JE VELMI ÚSPĚŠNÁ A ZNÁMÁ, A PŘITOM CELÝ SVŮJ ŽIVOT BOJUJE S PORUCHAMI ČTENÍ A PSANÍ.

TEXT MARTINA VLČKOVÁ

Byla velice živé a neposedné dítě. „Pamatuju si, že jsem si pořád hrála s vlastníma rukama a kreslila takové podivné figurky, které je naopak vůbec neměly. Také jsem používala špatné slovesné časy. Někdy to znělo, jako bych mluvila staročeštinou,“ vzpomíná Alena. V mateřské školce ji poslali na vyšetření k psychologovi, který prohlásil, že je naprosto normální, jen se asi trochu nudí... Pak přišla první třída a zjištění, že je opravdu jiná než ostatní. „Byl to pro mě šok, ale protože jsem byla hrdá, nikomu jsem neřekla, že mám problém.“ V čem spočíval? Malá Alenka nerozeznávala písmena. Nereagovala na jejich zvuk, ale na obraz či tvar. Písmeno H jí třeba připomínalo koleje, ale nebyla schopná ho sama přečíst. A tak se jednoduché texty, které každý den slyšela od spolužáků, učila nazpaměť. „Když jsem byla vyvolaná, vždycky jsem samozřejmě něco zkomolila. Třídou jsem pobavila, učitelku už méně. Většinou jsem skončila po škole...“ Psal se rok 1980 a nikoho nenapadlo, že by tmavovlasá okatá holčička mohla trpět nějakou poruchou.

Pravopisné dřevo

Jak šel čas, Aleniny potíže se čtením a psaním se stupňovaly. Z diktátů z češtiny pravidelně dostávala čtyřky nebo rovnou pětky, ale protože jiné předměty jí šly téměř samy, skončila s nálepkou „pravopisné dřevo“, stejně jako její dva sourozenci. „Naštěstí nás rodiče neterorizovali požadavky na nějaké super výkony. Byli vyrovnaní, klidní a brali nás takové, jací jsme, ne takové, jací bychom měli být. Kdyby se ke stresu ve škole přidal ještě ten domácí, asi bych skončila někde na psychiatrii nebo minimálně s velkým mindrákem,“ popisuje Alena, která jinak na základní škole vynikala v kreslení a hře na různé hudební nástroje. V sedmé třídě se rozhodla, →

1 Písmenko „U“ ve slabikáři představují žluté tulipány. 2 Průvodkyně testů dyslexie je malá veselá myška, která hraje na několik hudebních nástrojů. 3 Lepení chlupatic chce pořádnou dávku trpělivosti. 4 „Celý svět je o sexu, o vztahu mezi pohlavími. Když jste v posteli s mužem, tak jste dokonale uvolněná,“ říká Alena.

Alena Kupčiková (34)

- Výtvarnice. Vystudovala Akademii výtvarných umění. Absolvovala stáže v JAR a Paříži. V rámci doktorandského studia vytvořila unikátní Slabikář a Testy pro dyslektické děti (www.dys.cz).
- Mezi její další úspěšné projekty patří akty vytvořené z ženského ochlupení, kterým říká chlupatice. Její díla jsou zastoupena v Národní galerii v Praze či v soukromých sbírkách v Německu.
- Více na www.alenakupcikova.cz.

že bude malířkou. Nastoupila na výtvarnou střední školu a poté ji přijali na pražskou Akademii výtvarných umění, kde patřila mezi nejtalentovanější a neoriginálnější studenty. „Doba pokročila, Česká republika přestala být v izolaci a konečně se k nám začaly dostávat informace o dyslexii (porucha čtení) a dysgrafii (porucha psaní). Nakonec se ukázalo, že jimi trpí většina mé rodiny – kromě bratrů taky babička, maminka, teta a neteř. Jen jsme prostě nikdy neměly šanci to zjistit. Mimochodem, stejnou poruchu měl třeba i legendární Isaac Newton, Thomas Alva Edison či Albert Einstein. Dokázali to překonat a změnit svět, ale jsem si jistá, že si při tom dost vytrpěli.“

Ježci na výletě

Dyslektikem se narodíte a už jím zůstanete. Nesouvisí to s vaší inteligencí, ale s prostým faktem, že při přemýšlení zapojujete pravou hemisféru, zatímco ostatní levou. „Nedá se to léčit, ale může se to včas podchytit a tím konkrétnímu člověku výrazně ulehčit život. Bohužel většina dostupných pomůcek řeší nápravu dyslexie či dysgrafie až v momentě, kdy se projeví. A to je opravdu pozdě.“ Vlastní prožitá zkušenost Alenu inspirovala k tomu, aby v pátém ročníku AVU začala

pracovat na multimediálním interaktivním slabikáři a testech, které případné poruchy odhalí už v předškolním věku. Tři roky chodila po školách a školkách a ptala se dětí, jaké tvary vidí v jednotlivých písmenech abecedy. Další tři roky svůj projekt pečlivě zpracovávala. Bez dotací či grantů, jen za pomoci ochotných kamarádů Michala Klegy a Jana

Urbana. „Byla to nekonečná únavná dřina, ale věděla jsem, že prostě nemůžu přestat. Byla to až moc osobní záležitost a já do ní dala srdce.“ 9. září 2010 slabikář a testy spatřily světlo světa, a to

jako USB flash disk ve tvaru tužky. „Manipulace je velmi jednoduchá. Nic se neinstaluje. Stačí ‚tužku‘ připojit k jakémukoliv počítači, interaktivní tabuli nebo laptopu a před vaším dítětem se začne odvíjet příběh dvou roztomilých ježků, kteří si vyrazí na výlet. Doprovází je jejich starší kamarád pták, kterému říkají Písmenko, a naprosto neodolatelně ho namluvil herec Jiří Lábus. Společně zažívají veselé příhody a potkávají různé věci, které si fotí. Z fotek se pak stává abeceda,“ vysvětluje Alena, která na podporu svého projektu založila neziskovou organizaci Umění a věda na podporu dyslektickým dětem. „Když se dítě narodí, vidí první tvar a nezná jeho název, což je naprosto přirozené. Z tvaru pak postupně přechází na písmenka a přesně na tom je náš slabikář založen.“ A na jakém principu fungují testy? „Jde vlastně o zábavnou počítačovou hru. Menu je vytvořeno jako pařez, na kterém rostou houby, a kreslená myška stejně jako myš u počítače vše ovládá a vede dítě hlasem a obrazem. Za každý splněný úkol myška zahraje na hudební nástroj a hráč dostane muchomůrku. Co je důležité, nemusí nikam spěchat. Když se splete, může znovu daný úkol opakovat, aniž

„CHLOUPKY JSOU TAJEMSTVÍ. V PODPAŽDÍ SE HOLÍME BĚŽNĚ, ALE DOLE? TO JE OTÁZKA, O KTERÉ MUŽI RÁDI PŘEMÝŠLEJÍ.“

by měl pocit, že dělá něco špatně. Když skončí, rodiče podle bodového skóre zjistí, jak na tom jejich potomek je a jaké má šance, aby se naučil dobře číst a psát. Výsledek se jim zobrazí i v grafické podobě – to kdyby sami byli dyslektici, dysgrafici či obojí. Jak se totiž nedávno zjistilo, z padesáti procent je tento problém dědičný.

Neviditelný handicap

Unikátním slabikářem a testy ale snaha mladé výtvarnice o propagaci a osvětu dyslexie zdaleka neskončila. Prosadila, aby den jejich vydání byl vyhlášen jako Den dyslexie, pravidelně pořádá workshopy pro učitele škol a školek nebo odborníky z pedagogických poraden a momentálně připravuje divadelní představení, které by mělo zábavnou formou vyprávět, jak vlastně funguje dyslektikův mozek.

„Jde mi o to, aby lidi konečně pochopili, že dyslektik není hlupák. Jen má určitý neviditelný handicap, za který nemůže. Sama jsem toho živým důkazem – vysokou školu jsem zakončila doktorátem, ale ve slově kino klidně napíšu tvrdě y. Moje e-maily či textovky se pravopisnými chybami jen hemží. Kdyby se mnou rodiče začali pracovat ještě před nástupem do základní školy, určitě bych na tom dneska byla daleko líp a psaný projev by pro mě nebyl takovým utrpením.“

Chlupatice neblednou

Co Alena dělá, pokud se nevěnuje svému projektu? Ve svém pražském ateliéru vyrábí reliéfy z křišťálů, fotografuje rozbité cesty, které ji přitahují svým skrytým příběhem, a především vytváří obrazy z ženského ochlupení, které zalévá do průhledné hmoty. Jak na to přišla? „Před lety jsem seděla doma a chtěla vyrobit nějaký dárek pro svého tehdejšího přítele. Přemýšlela jsem, co by ho asi tak potěšilo, až mě napadlo ustríhnout si pár chloupků z intimních míst. Ty jsem hodila na papír a vytvarovala z nich erotickou figuru. Když jsem mu ji ukázala, byl z ní pať. Hned ji naskenoval a obrázek poslal svým známým s otázkou, jestli poznají, z čeho je. Reakce tenkrát byly překvapivě negativní.“ Zatímco ženy „chlupatici“ braly jako fór, výraz svobody a uvolnění, pánové byli zaražení a překvapení... Neuměli najít správná slova a styděli se. Dnes už je ale všechno jinak. Chlupatice visí v pražské Národní galerii a najdete je

také v soukromých sbírkách v Německu, Japonsku, Holandsku, Spojených státech nebo Švýcarsku. Aleně chodí chloupky z celého světa. Archivuje je v pytlících nebo krabičkách od zápalak, které má uložené ve velké krabici od doutníků. Když dostane chuť je zpracovat, na papír nastříká lepidlo, vezme chloupky do pinzety a „jede“. Když je obrázek hotový, tak ho zabalí do fólie a přežehlí žehličkou. Díky tomu vydrží desítky let. A nevybledne. Ani na sluníčku.

Intimní tajemství

Ženy na Aleniných obrazech leží či stojí v lascivních erotických polohách. „A proč by ne?“ směje se. „Celý svět je o sexu, o vztahu mezi pohlavími. Když jste v posteli s mužem, tak jste dokonale uvolněná... Ležíte nahá a vláčná a užíváte si to. V každé z nás je kus exhibicionistky. A to je to, co naše partnery láká a přitahuje. Intimní chloupky jsou tajemství. V podpaždí se holíme normálně, ale dole? To je velmi dráždivá otázka a muži o ní rádi přemýšlejí. Pan profesor Milan Knížák mi třeba jednou prozradil, že na ulici bezpečně pozná, která žena je a která není vyholená. A někteří pánové ze mě na výstavách vyložené tahají, jestli jsou dámy z mých obrázků s námi v jedné místnosti. Buďte si jisti, že jim to nikdy neřikám.“ ■

FOTO: JANUZE KONECZNY A ARCHIV ALENY KUPČKOVÉ

INZERCE

Opravdu chcete ušetřit?

Dodavatelé plynu se na trhu přetahují o zákazníky a využívají k tomu různé prostředky, nabídky a lákadla. Zdá se však, že argumentem pro změnu dodavatele plynu není, na rozdíl od minulosti, již jen samotná cena plynu, ale zákazníci si ve stále větší míře všimají i služeb, bonusů a dalších výhod, které u konkrétního dodavatele získají.

Celkově jsou na tom nyní patrně nejlépe zákazníci v hlavním městě, kde je dominantním dodavatelem Pražská plynárenská. Proč? Kromě příznivých cen plynu mají k dispozici i řadu zajímavých bonusů a výhod, často na trhu zcela výjimečných. Ty pak nabízejí možnost ušetřit v rodinném rozpočtu další tisíce korun.

Jako příklad se nabízí nepříjemnost, která dříve nebo později potká každého, kdo využívá zemní plyn. Jedná se o poruchu plynového spotřebiče, která kromě problémů spojených se zajištěním opravy může dále znamenat až několikatisícové nečekané výdaje. Zákazníci Pražské plynárenské, na rozdíl od zákazníků jiných dodavatelů plynu, se však této nepříjemné události nemusí příliš obávat, protože při prodloužení smlouvy se společností mají opravu zcela zdarma. Tímto způsobem lze dále

pořídit např. provozní servis plynového spotřebiče, revizi nebo montáž nového spotřebiče. Uvážíme-li, že pro své zákazníky společnost rovněž zajistí až 30% slevu na nákup nového plynového spotřebiče, může při vhodné kombinaci zmíněných produktů dosáhnout celková úspora až desítek tisíc korun.

Podobně je tomu i u Zákaznické karty Pražské plynárenské, kterou společnost vydává svým zákazníkům zdarma a jejímž prostřednictvím je možno čerpat slevy u více než devadesáti nejruznějších poskytovatelů zapojených do tohoto věrnostního programu. Namátkově lze jmenovat např. renomované cestovní kanceláře, které poskytují držitelům karty na své zájezdy až 12% slevu a dovolenou lze tak pořídit i o tisíce korun levněji. Se Zákaznickou kartou lze dále ušetřit za sport, ubytování, v restauracích, v kinech, divadlech, při nákupu nejruznějšího zboží apod. Navíc, její držitelé mohou pravidelně několikrát ročně soutěžit o exotické zájezdy (nyní např. do Dominikánské republiky) a další zajímavé ceny. Není proto divu, že Zákaznickou kartu Pražské plynárenské v současné době využívá již více než polovina jejích zákazníků.

S velkým ohlasem se v posledních měsících setkala také nabídka slev, kterou společnost směřuje seniorům a zdravotně handicapovaným občanům (držitelům průkazu

ZTP/P). Poskytne jim slevu 65,-Kč na MWh, a to na dva roky, za podmínky prodloužení smlouvy na toto období. Peníze lze však u Pražské plynárenské nejen ušetřit, ale i vydělat. Každý její zákazník, který přivede nového odběratele odkudkoli z ČR, získá totiž odměnu ve výši 5% z platby nově získaného zákazníka. Zmíněnou odměnu může navíc čerpat i v případě, kdy si ke společnosti přivede svou chatu, chalupu nebo jinou nemovitost. Zcela ojedinělé je pak zhodnocení přeplatků ve vyúčtování spotřeby zemního plynu o více než 1%.

Pro zákazníky je zároveň pozitivní i ta skutečnost, že společnost je „komunikativní“ a zajišťuje velmi solidní komfort obsluhy. Kromě klasických komunikačních kanálů jako jsou obchodní kanceláře, zákaznický portál nebo call centrum, s ní mohou zákazníci např. komunikovat i prostřednictvím SMS zpráv, mobilní obchodní kanceláře nebo si jednoduše vyřídit svůj požadavek na jedné ze 106 pražských poboček České pošty.

Zdá se, že právě kombinace výhodných cen a širokého spektra doplňkových produktů a kvalitních služeb, spolu se zájemem tradiční a silné společnosti, je důvodem, proč v posledních měsících získává Pražská plynárenská nové zákazníky po celé republice a rychle tak expanduje mimo svůj tradiční region.